

«صیاد» چک‌های بی‌محل!

تمام چک‌هایی که از اول آذر ماه صادر شده است باید در سامانه صیاد به ثبت رسیده باشد

کنند اما در قانون جدید این کار از طریق اعتبارسنجی سامانه‌ها انجام می‌شود.

همچنین فردی که می‌خواهد برای معامله خود از چک استفاده کند، نمی‌تواند بیشتر از مبلغ اعتباری که توسط سامانه‌های اعتبارسنجی چک برای وی تعیین شده است، چک صادر کند.

قانون تجارت ایران در سال ۱۳۱۱ به تصویب رسید و برای اولین بار هم از چک در همین قانون سخن به میان آمد.

در اولین قانون تجارت کشور از چک به عنوان مصداقی از اسناد تجاری (برات و سفته) یاد شده بود. در سال ۱۳۱۲ ماده‌ای به قانون تجارت اضافه شد که براساس آن صدور چک بلامحل، مشمول کلاهبرداری قرار گرفت.

امکان اصلاح و تغییر ذینفع وجود دارد

قانون جدید چک در سال ۹۷ابلاغ شد که ویژگی آن سیستمی محور و سامانه محور شدن و حذف چک‌های کاغذی و رفتن به سمت چک‌های الکترونیکی بود و همچنین سامانه‌هی چک‌های کاغذی. در همین رابطه زیر ساخت‌های اصلی فراهم شده و بانک‌ها و مؤسسات در حال ایجاد درگاه‌های خودشان هستند.

مدیر اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی اخیراً با بیان

اینکه در قانون جدید دسترسی مردم به سامانه‌ها فراهم خواهد شد، گفت: «در قانون آنچه حکم شده این است که تمام چک‌هایی که از اول آذرماه صادر می‌شود باید در سامانه صیاد ثبت شوند. کاری که مردم باید انجام دهند این است که به محض صدور چک، اطلاعات چک را در سامانه صیاد ثبت کنند، ذینفع چک یا گیرنده چک، می‌تواند مبلغ و تاریخ چک و بعد از ثبت اطلاعات چک، می‌تواند چک را به ذینفع تحویل دهند و چنانچه اطلاعات چک ثبت نشود چک هیچ اعتباری نخواهد داشت.»

محمدپیگی افزود: «ذینفع یا گیرنده چک باید از ثبت اطلاعات چک اطمینان حاصل کرده و ثبت نهایی چک را تأیید کند. تا وقتی گیرنده اطلاعات چک را وجود دارد، اما بعد از تأیید نهایی چک، دیگر امکان تغییر وجود ندارد.»

او با اشاره به اهمیت ابزار چک در بازار و تجارت و حجم گسترده استفاده از چک گفت: «قطعاً و حتماً اجرای قانون جدید باید با تدبیر، گام به گام و مرحله به مرحله باشد تا مشکلی برای مردم پیش نیاید و مردم باید نحوه استفاده از سامانه را یاد بگیرند. ضمن اینکه چک الکترونیکی هم کاملاً نظیر چک کاغذی دیده شده و محدودیت‌ها و احکامشان کاملاً یکپارچه و یکسان است. مثلاً چنانچه چک الکترونیک بر گشت بخورد صادرکننده چک هیچ خدمات بانکی نمی‌تواند بگیرد.»

اولین قانون تجارت

اگر چک سه در دلیلی بر گشت بخورد دارنده چک اجازه ثبت اطلاعات در سامانه صیاد را نخواهد داشت و بر اساس آنچه اعلام شده است دیگر نمی‌تواند چک جدیدی را صادر کند. چک‌های حامل سه دلیل اینکه فرد خاصی مالک آن نیست در صورت سرقت یا گم شدن می‌توانست مشکلاتی را برای صادرکننده چک به‌وجود آورد و پول یادآورده‌ای را نصیب پاینده یا سارق کند و اثبات مالکیت آن مستلزم مراحل طولانی و زمانبری بود. برای سال‌ها شغل‌هایی کاذب وجود داشت که یکی از آنها شرخری بود؛ این افراد با در دست داشتن چک‌های حامل دیرکار، خود را مالک آن معرفی و با تهدید و زور چک را نقد می‌کردند که حالا با قانون جدید دست‌کم در ظاهر امکان آن وجود ندارد.

احراز هویت دو طرف (دریافت‌کننده یا صادرکننده چک) از جمله امکاناتی است که در قانون جدید از طریق سامانه بانک مرکزی امکان پذیر است. در گذشته برای انجام معاملات، افراد باید صادرکننده چک را می‌شناختند تا بتوانند سه چک صادر شده اعتماد

طور مثال در آتش سوزی از بین برود که نمونه آن را در پلاسکو شاهد بودیم، دیگر در عمل، راهی برای وصول وجه چک ندارند و اثبات اینکه دارنده چک بوده‌اند تا بتوانند وجه خود را وصول کنند بسیار مشکل می‌شود. با این وجود، با درج اطلاعات چک در سامانه، اگر کسی به هر دلیلی لاشه چک را از دست بدهد، خود به خود از طریق سامانه، داشتن آن فقره چک را اثبات کرده است. یعنی می‌تواند در محاکم حقوقی و قضایی، به آن سامانه استناد و وجه خود را وصول کند. این مزیت نیز تأثیر بسیار مهمی در رفع و رجوع پرونده‌های قضایی خواهد داشت.»

مقایله با فرار مالیاتی

این وکیل پایه یک دادگستری ادامه داد: «علاوه بر اینکه باید صدور چک در سامانه صیاد صورت پذیرد، نقل و انتقال چک نیز باید در این سامانه ثبت گردد، این موارد سبب می‌شود جمل چک نیز کاهش یابد چون در همان ابتدا مشخصات در سامانه صیاد ثبت و امالت چک بررسی می‌شود. در ضمن اگر این سامانه راندا‌ن‌زای

واکنش

مانند حساب جاری و سپس حساب پس‌انداز و اعتبار آن، یک وکیل پایه یک دادگستری با توجه به مزیت‌های قانون جدید چک گفت: «قوانین جدیدی که برای صدور چک اعمال شده‌اند بسیار کارآمد و در صورت اجرای همه آنها بسیاری از معضلات مرتبط با چک حل خواهد شد.»

مهرداد احمدی در رابطه با چند مورد از این قوانین توضیح داد: «یکی از عمده‌ترین مشکلات مرتبط با چک، وفور پرونده‌های کلاهبرداری بود تا جایی که رتبه زندانیان مرتبط با چک در ردیف ۳ یا ۲ قرار می‌گرفت. بر اساس تغییرات جدید در قوانین چک، نمی‌توان چک حامل صادر کرد و برای صدور باید در سامانه چکلوک وارد شد؛ در واقع این بند از قوانین برای کاهش صدور چک بلامحل بوده و قطعاً تأثیرگذاری بسیاری خواهد داشت چون به راحتی دسته چک در اختیار افراد قرار نخواهد گرفت.»

احمدی با اشاره به اینکه صدور چک بلامحل از جمله معضلاتی است که در سال‌های رکود، پررنگ‌تر و عمیق‌تر می‌شود و با این قانون جدید از این آفت اقتصادی جلوگیری خواهد شد، به خبرگزاری ایما گفت: «مورد دیگر آن است که بر اساس دستورالعمل‌های جدید بانک مرکزی با کامل نبودن موجودی حساب شخص صادرکننده چک، بانک مکلف به بررسی حساب‌های دیگر

تخلفات نیز گرفته خواهد شد.»

توکلی اضافه کرد: «در بحث جلوگیری از فرار مالیاتی هم این موضوع تا حدی مؤثر است. با ثبت اطلاعات چک و همچنین ثبت نقل و انتقال چک، بالاخره بحث درآمد افراد از این وجوه شفاف‌سازی و جزو تراکنش‌های مالی فرد منظور می‌شود.»

این مدرس دانشگاه در پایان با اشاره به کم‌کاری بانک مرکزی در اجرای دیگر تکلیف‌های قانون جدید صدور چک، گفت: «متأسفانه در باره اجرای دیگر بندهای قانون جدید چک نیز نکته مثبتی دیده نمی‌شود، از جمله بحث چک الکترونیک که در عمل هنوز اجرا نشده است، چک موردی و غیره. با توجه به اینکه قانون جدید صدور چک، قانونی بسیار به روز است و انصافاً یک سر و گردن از بسیاری از قوانین کشور بالاتر است، از بانک مرکزی انتظار می‌رود با عمل به تکالیف خود، جامعه‌را از مزیت‌های این قانون، بهره‌مند سازد.»

تغییر رویکرد از جرم انگاری به پیشگیری

قانون چک تا قبل از اصلاح، به دلیل سه روز نبودن و وجود خلأ در بسیاری از بندهای آن، مشکلات بسیاری داشت و باعث شکل‌گیری تخلفات فراوان می‌شد. از سوی قانون جدید ۱۷مورد تکلیف برای صدور چک مقرر شده که ۱۲مورد آن تا آذر ۹۸ باید اجرایی می‌شد. اما به دلیل کم‌کاری بانک مرکزی و عدم توجه به قانون، تنها سه مورد از ۱۲مورد به‌طور کامل اجرایی شده است و باقی موارد همچنان در انتظار تکمیل هستند.

در رابطه با اصلاح قانون چک و فواید این اقدام، نمایندگان مجلس با ایجاد تغییرات اساسی از جمله تغییر رویکرد از جرم انگاری به پیشگیری و نیز تعبیه ابزارهای نظارتی توانستند قانون چک را به یک قانون کارآمد تبدیل کنند؛ گام مثبتی که توانست در فضای کسب و کار کشور تأثیرات مطلوبی داشته باشد.

بهمن طاهرخانی، عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس شورای اسلامی در این باره گفت: «در سال‌های مختلف چندین بار قانون چک تغییر کرده است اما در اصلاحیه جدید آن، تلاش شد تا از بی‌اعتبار شدن چک به‌عنوان یک ورقه شبه پول جلوگیری شود و دیگر شاهد آثار منفی آن در بازار نباشیم.»

محمد کاظمی، نایبرئیس کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس هم درسپاره این موضوع گفت: «در اصلاحیه جدید دو اهم گنجانده شد یکی اینکه برای کسانی که اعتبار مالی ندارند، دسته‌چک صادر نشود؛ برای این کار لازم است حساب فرد در تمام بانک‌ها بررسی شود. دوم اینکه اگر چکی برگشت خورد می‌توان این مبلغ را از تمام حساب‌های صادرکننده چک در تمام بانک‌ها توقیف کرد؛ این دو اهم کمک بزرگی به کنترل مسئله چک در بازار است و موجب کاهش شمار چک‌های برگشتی می‌شود.»

کاهش پرونده‌های قضایی

از سوی دیگر عده‌ای معتقدند قانون جدید چک علاوه بر احیای اعتبار چک به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای تبادل مالی و بهبود فضای کسب‌وکار، می‌تواند در کاهش پرونده‌های قضایی و نیز کاهش زندانیان جرایم غیر عمد تأثیرگذار باشد.

ابوالفضل ابوترابی، عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس هم با اشاره به اینکه استفاده از ابزار کاررگهگری در صدور چک به نفع دستگاه قضایی است، گفت: «این کار موجب می‌شود تعداد پرونده‌های ورود به‌شدت کاهش یابد. درج کاررگهگری در فرم چک‌های برگشتی باید طبق سامانه بانک انجام شود تا معادل وجه چک، از سایر حساب‌های فرد صادرکننده در دیگر بانک‌ها توقیف نشود؛ این کار تعداد پرونده‌هایی که بابت دادخواست تأمین خواسته تشکیل می‌شد را کاهش می‌دهد. همچنین وقتی فرد چک برگشتی دارای کاررگهگری را به اجرای احکام دادگستری ببرد، می‌تواند نسبت به آن اقدام کند و دیگر نیاز به سبری کردن فرآیند دادگاه و دادخواست دادن ندارد و بخشی از پرونده‌ها نیز در این مرحله کم خواهد شد.»

با وجود نقش قابل توجه قوانین اصلاحی چک، هنوز هم بندهایی از قانون جدید چک از جمله صدور چک الکترونیک اجرایی نشده است، درصورتی که این بند از قانون جدید چک یکی از مهم‌ترین و اثرگذارترین بندهای این قانون است.

انتقاد از اجرایی نشدن برخی اصلاحات

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص اصلاحات قانون چک و دلایل عدم اجرایی شدن

بندهایی از آن در گزارش آورده است: «این مرکز با اشاره به تقسیم‌بندی زمان‌بندی اجرای قانون جدید صدور چک به سه بخش، دلیل آن را فراهم نبودن بعضی زیرساخت‌ها برای عملیاتی کردن بخشی از اصلاحات این قانون عنوان کرده و به همین دلایل تعدادی از اصلاحات که زیرساخت پیچیده‌ای دارند مانند یا بد محض تصویب اجرایی می‌شد.همچنین مواردی دیگر بعد از تدوین این‌نامه و دستورالعمل‌ها بعد از یک سال باید اجرایی می‌شد. برخی اصلاحات نیز برای آماده‌سازی زیرساخت‌ها فرصت دوساله دارند که آذرماه ۹۹ این فرصت به پایان خواهد رسید.»

از نکات بااهمیتی که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تأکید به اجرای کامل آنها دارد می‌توان به پرداخت مبلغ موجود در حساب و صدور گواهی‌نامه پرداخت نکردن برای کسری مبلغ و محدود شدن امکان صدور چک متناسب با امتیاز اعتباری صادرکننده

اشاره کرد.

در واقع بانک مرکزی باید تا پایان آذرماه تمامی اصلاحات قانون را به مرحله اجرا برساند و جامعه‌را از مزیت‌های آن بهره‌مند سازد. اما هنوز بسیاری از تکالیفی که طبق زمان‌بندی در حال حاضر باید در خدمت مردم باشد، همچنان عملیاتی نشده است و با این سرعت کند، بعید است تکالیفی که تا آذر امسال زمان پیاده‌سازی دارند هم به سرانجام برسد.

این مرکز در پایان با اشاره به تغییرات مهم قانون جدید صدور چک و تحول و تطبیق این قانون با شرایط حال، از اجرایی نشدن برخی اصلاحات مهم انتقاد کرده و از مجلس بپیگیری کامل برای رسیدگی این موضوع تا حصول نتیجه را خواستار شده است.

دیده‌بان

در سرهای هم مرزی ۳ کشور در قاچاق!

معاون دادستان کل کشور در جلسه کار گروه نظارت بر اجرای پرونده‌های قاچاق کالا و ارز که به صورت ویدئو کنفرانس برگزار می‌شود، گفت: کار ما در دستگاه قضایی امانتداری است، ما در مقابل مردم امانتدار هستیم و باید در تصمیم‌گیری‌ها و حرکت‌ها یسان مواظب هر گونه لغزش و انحراف باشیم. حیبیی با اشاره به کارهای انجام شده در دستگاه قضایی استان در مبارزه با امر قاچاق به ارائه آمار در این خصوص پرداخت و افزود: با توجه به اینکه استان آذربایجان غربی با سه کشور هم مرز بوده، پرونده‌های مهمی در مورد قاچاق در این استان مطرح است که مهم‌ترین کشفیات مربوط به قاچاق احشام بوده که در هشت ماهه سال ۹۶ حدود ۶۰هزار رأس احشام کشف و ضبط گردیده است. وی در پایان صحبت‌های خود تصریح کرد: این جلسه در ایجاد هماهنگی بیشتر بین مسئولان دادستانی کل کشور و مسئولان استانی عضو کارگروه بسیار مؤثر بوده است و تعامل بیشتری را به همراه خواهد داشت.

آزادی زندانیان در طرح پایش زندان مرکزی رشت

دادستان مرکز استان گیلان از آزادی ۱۷۰ زندانی در طرح پایش و غربالگری زندانیان زندان مرکزی رشت خبر داد و گفت: در حال حاضر برای ۱۲۰۰ نفر اشتغال مولد در زندان فراهم شده است. حجت‌الاسلام والمسلمین حمزه خلیلی رئیس کل دادگستری استان گیلان به همراه سیدمهدی فلاح میری دادستان مرکز گیلان و جمعی از مسئولان قضایی، در راستای دستورالعمل ابلاغی رئیس قوه قضائیه در خصوص پایش زندانیان، از زندان مرکزی رشت بازدید و با زندانیان دیدار کردند.

سیدمهدی فلاح میری دادستان مرکز استان گیلان طی این بازدید با اشاره به اعمال ارفاق قانونی اخیر برای آزادی زندانیان گفت: با اجرای دستورالعمل‌های ابلاغی و ارفاق قانونی در نظر گرفته شده، تاکنون بیش از ۱۷۰ نفر از زندان‌های استان گیلان آزاد شدند. وی هدف از این بازدید را نیز اجرای دستورالعمل رئیس قوه قضائیه در خصوص پایش زندانیان بیان کرد و اظهار داشت: مسئولان قضایی طی بازدید با زندانیانی که به دلایل گوناگون از قبیل عدم اطلاع یا پیگیری از سوی خانواده زندانی، تاکنون موفق به استفاده از ارفاق قانونی نشده‌اند، رودررو ملاقات داشته و به بررسی و رفع مشکلات قضایی آنان پرداختند.

فلاح میری در پایان به اهمیت حرفه آموزی و اشتغال زندانیان اشاره کرد و افزود: در حال حاضر برای ۱۲۰۰ نفر اشتغال مولد در زندان فراهم شده که موجب کسب درآمد برای زندانیان بوده است و تلاش می‌کنیم ظرفیت اشتغال در سال‌های آینده افزایش یابد.

کاهش ۱۵درصدی جرائم در بوشهر

رئیس کل دادگستری استان بوشهر با تأکید بر توجه سه پیشگیری از وقوع جرم گفت: طبق آمار در هشت ماهه نخست امسال ۱۴۰رصد کاهش جرائم را شاهد بودیم. جمادی در این نشست به آمار پرونده‌های قضایی پرداخت و اظهار داشت: در هشت ماهه نخست امسال ۱۴۵۳۰ فقره ورودی پرونده در دادگستری بوده که به ۱۴۳۳۹ فقره پرونده در همین زمان منخومه شده است. وی به نحوه رسیدگی به پرونده‌ها اشاره کرد و گفت: دادگستری استان بوشهر در رسیدگی به پرونده‌ها چه از لحاظ کمی و چه از لحاظ کیفی عملکرد مثبتی دارد.

رئیس شورای قضایی استان بوشهر به پرونده‌های معوق اشاره و تصریح کرد: رسیدگی جدی پرونده‌های معوق در تمامی حوزه‌های قضایی در دستور کار قرار گرفته تا جایی که بیشتر از ۷۵درصد پرونده‌های معوق مربوط به سه‌سال‌ه قبل تعیین تکلیف و منخومه شدند.

آزادسازی ۲۲۰۰هکتار از باغ‌های استان البرز

رئیس کل دادگستری استان البرز از آزادسازی ۲۲۰۰ هکتار از اراضی زراعی و باغ‌های استان البرز خبر داد. فاضلی هریکندی با تأکید بر اینکه تحول از ویژگی‌های بارز دوره جدید مدیریت قوه قضائیه است، گفت: دادگستری استان البرز به موازات این سیاست جدید، شورای تحول قضایی را تشکیل داده و نگاه برنامه محور، اقدامات هوشمند و تحول‌ساز در این شورا مورد تأکید است.

وی تشکیل «قرارگاه صیانت از بیت‌المال و مقابله با تغییر کاربری» را یکی از مصادیق اقدامات شورای تحول دانست و تأکید کرد: این قرارگاه توفیقات خوبی داشته تا جایی که در درش ماهه نخست امسال بالغ بر ۲۲۰۰ هکتار آزادسازی اراضی زراعی و باغ‌های استان البرز در قالب مصوبات قرارگاه انجام شده است. فاضلی هریکندی تشکیل «قرارگاه پیشگیری و مقابله با جرایم خاص» را یکی دیگر از اقدامات برنامه‌محور و تحول آفرین دادگستری برشمرد که با همکاری نیروی انتظامی استان انجام خواهد شد و گفت: محور تشکیل این قرارگاه بر این اعتقاد استوار است که تحقق نظم و امنیت حداکثری در جامعه از ابتدایی‌ترین مطالبات مردمی از نهادهای متولی تأمین امنیت است.